

10. Flötenuhrstücke 1792, no. 11, 12 en 9

J. Haydn

11. 'Wer nur den lieben Gott lässt walten' BWV 647

J.S. Bach

Het in de tekst uitgesproken godsvertrouwen is te horen in de thematiek van de twee bovenstemmen (rechterhand): in een onverstoorbare, niet aflatende ritmische cadans spelen zij elkaar trouw na en ondersteunen elkaar in parallelle tertsen en sexten. De melodie klinkt met een viervoets-register in lange noten in het pedaal.

12. Archetypes (alio modo)

W. Tanke

Dit stuk is gebaseerd op het akkoordenschema voor een lyrische, tweestemmige orgel improvisatie met dezelfde titel, waarvan ook een trio-versie is gemaakt met Dave Bowmer, Chapman stick en gitaren en David Holmes, percussie (beide versies zijn op You Tube te beluisteren). In 'alio modo' heeft 'Archetypes' een heel ander karakter, veel klassieker, met een groot crescendo en een climax op het 'gouden snede'-moment, gevolgd door een diminuendo en tenslotte langzaam uitstervend.

Willem Tanke is vooral bekend vanwege zijn CD-opnames van het oeuvre voor orgel van Olivier Messiaen. Daarnaast ontwikkelde hij een origineel, persoonlijk idioom voor improvisatie en compositie. Sinds 2001 is hij docent aan het Rotterdams Conservatorium, momenteel voor hedendaagse muziek, improvisatie en theorie. Aan de Universiteit van Leiden verricht hij een doctoraal artistiek onderzoek, genaamd 'Combining the avant-garde and the historical in improvisation, interpretation and composition'.

Eerstvolgende concerten:

zondag 11 mei	20.15 uur:	Rowan van der Westen
zondag 22 juni	20.15 uur:	Jan Hage
zondag 17 augustus	20.15 uur:	Tommy van Doorn
zondag 21 september	20.15 uur	Kees van Houten
zondag 12 oktober	20.15 uur	Pierre Ramakers

De concerten worden financieel mogelijk gemaakt door:

Dhr. S. Aarns - Dhr. T. van den Aker - Blanca Beheer B.V. - Lian Bolwerk Gemonde - Brabants Centrum - Mevr. M. Castricum - Huub v. Doorn Masterpiece Financials, Den Bosch - Gemeente Boxtel - Dhr. C. Doevendans - Tommy van Doorn - Dhr. en Mevr. E. van Gelder - Mevr. L. Ietswaart - Pels & Van Leeuwen Kerkorgelbouw B.V., Den Bosch - Protestantse Gemeente Boxtel - Drukkerij Tielen B.V., Boxtel - Verrijzenisparochie Boxtel - en alle donateurs

STICHTING KERKCONCERTEN BOXTEL

Orgelconcert

door

Willem Tanke

zondag 13 april 2014

aanvang 20.15 uur

basiliek St.-Petrus Boxtel

Programma:

1. 'Komm Gott Schöpfer heiliger Geist' BWV 667 J.S. Bach (1685-1750)

In dit grootse orgelplenum wordt de bekende pinkstermelodie ('Veni Creator Spiritus') tweemaal achter elkaar uitgewerkt. Allereerst klinkt zij in de bovenstem, ondersteund door een vurig gigue-achtig ritme in de tegenstemmen. Na dit eerste vers maken de manuaalstemmen zich vrij en banen zich als een oplaaierend pinkstervuur een weg omhoog, waarna de koraalmelodie zich opnieuw laat horen, nu in de bas. In één spontane impuls blijft het spel van vuur en wind in de bovenstemmen doorgaan als symbool van de genadestroom van de Heilige Geest.

2. Flötenuhrstücke 1792, no. 1, 2 en 3 J. Haydn (1732-1809)

In 1792 schreef Haydn twaalf kleine stukken voor een uurwerk met een ingebouwd mechanisme om muziek te laten klinken als een speeldoos. Het zijn luchtige, briljante werkjes die ook heel geschikt zijn om op orgel te spelen en het instrument op een andere manier dan gebruikelijk te laten horen.

3. 'Schmücke dich, o liebe Seele' J. Brahms (1833-1897)

De bundel 'Elf Choralvorspiele' bevat de laatste composities van de meester. Brahms componeerde deze ernstige, diep bewogen stukken in juni 1896, vlak na het overlijden van zijn vriendin Clara Schumann. In dit intieme, sierlijke werk ligt de melodie in de bovenstem. Twee andere manuaalstemmen zorgen voor een ragfijn kantwerk van op en neer gaande lijnen, waarin voortdurend de eerste regel van de melodie als 'schmücken'-motief in de verkleining wordt uitgetekend.

4. Improvisatie op een Noord-Afrikaans ritme W. Tanke

De traditionele Noord-Afrikaanse muziek kent een grote verscheidenheid aan onregelmatige maatsoorten. Hier is het uitgangspunt een 11/8 maat, met als onderverdeling 2-2-3-2-2. De linkerhand speelt ostinato terwijl de rechterhand improviseert, met gebruikmaking van onder meer het register musette, dat enige verwantschap vertoont met Noord-Afrikaanse blaasinstrumenten.

5. 'Nun komm der Heyden Heyland' BWV 659 J.S. Bach

In deze compositie is de melodie door een rijke versieringskunst onherkenbaar getransformeerd tot een fraaie cantilene. Deze volledige vrijmaking van een

beperkt uitgangspunt geeft treffend uitdrukking aan het theologische gegeven, dat de 'verlosser der volken' wordt aangeropen om de mensheid te bevrijden en verlossen. De als een smeekbede klinkende cantilene wordt uitkomend gespeeld door de rechterhand, terwijl twee stemmen in de linkerhand en een in het pedaal zorgen voor een sfeervolle harmonische en licht contrapuntische begeleiding.

6. Flötenuhrstücke 1792, no. 6 en 7

J. Haydn

7. 'Es ist ein Ros entsprungen'

J. Brahms

Een tedere, ranke bloem; een betere omschrijving is niet te geven voor dit verstilte klankstuk van poëzie. De oorspronkelijke gedaante van de kerstmelodie is door Brahms via kleine geraffineerde omspelingen bijna onherkenbaar getransformeerd tot een expressief curvenpatroon, dat beurtelings in de boven- en middenstem ligt.

8. 'Trumpets and Elephants'

W. Tanke

Olivier Messiaen's atonale melodieën, veelal geïnspireerd door het gezang van de vogels, kenmerken zich door een groot aantal roep- en antwoordmotieven. Een bewerking van een van deze motieven, afkomstig uit deel XVII van het 'Livre du Saint Sacrement', dient hier als uitgangspunt voor een ostinato in de linkerhand, dat af en toe wordt gevarieerd, terwijl de rechterhand zijn eigen gang gaat, dikwijls met gebruikmaking van polyritmiek. Bij de uitwerking is gedacht aan griots, musici/verhalenvertellers uit West-Afrika en de chaotisch-uitbundige sfeer van repetities met musici uit Ghana en Kameroen in de Scots Reformed Church in Rotterdam, waar de uitvoerder tussen 1996 en 1999 organist was.

9. Introduktion und Passacaglia in d-moll

M. Reger (1873-1916)

In zijn orgelwerken greep Max Reger vaak terug op oude barokvormen als fuga, koraalbewerking en passacaglia. Zijn grote voorbeeld hierbij was Johann Sebastian Bach. Het klankidoom van Reger is echter laat-romantisch en slaat reeds een brug naar de 20e eeuw. Zijn muziek kent grote emotionaliteiten, die uiteenlopen van intieme, weke sentimenten tot enorme klankexplosies en zich geleidelijk opbouwende climaxen. Na de overrompelende Introduktion begint Reger zijn Passacaglia zeer zacht in de diepste lagen van het orgel en werkt hij via allerlei interessante variaties naar een geweldige climax, waarbij aan het slot het thema in majeur het werk glansrijk bekroont.

